

Tubau

Sant Jaume de Frontanyà

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Conjunt situat als peus dels Rasos de Tubau, els que queden al Nord, amb Corrubí a l'Est, els quintars de Tubau i les masies del Prat al Sud, el coll de Sant Jaume al Sud Oest i El Soler i Cal Roma a l'Oest.
Emplaçament	Accés pel camí de Tubau.
Alçada:	1150
Coordenades:	
Latitud:	42.20473
Longitud:	2.04142
UTM Est (X):	420867
UTM Nord (Y):	4672952

Classificació

Número de fitxa	08216 - 40
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Modern Popular
Segle	s.XV
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	En mal estat de conservació. La teulada de l'edifici principal està seriosament compromesa.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIL
Observacions protecció:	Catàleg de béns a protegir, POUM de Sant Jaume de Frontanyà, aprovat el 18/10/2007.
Data aprovació:	dj., 18/10/2007 - 12:00
Número inventari	3633-I
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil

Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad.: 08215A00100005
Fitxes associades:	
Cortal de Tubau	
Tubau	
Sant Esteve de Tubau	
Molí de Dalt o de Tubau	
Pedró de Tubau	
Aplec de Tubau	
Rasos de Tubau	
Autoria de la fitxa	Lluïsa Vilalta Pérez
Data de registre de la fitxa:	dc., 19/01/2022 - 23:44

Descripció

Tubau és un conjunt arquitectònic que consta de la casa pairal, una font, corrals, pallisses i tancats agrícoles, així com l'església pre-romànica de Sant Esteve.

La casa pairal consta de tres cossos diferenciats. La construcció més primerenca és de planta rectangular amb carener paral·lel a la façana principal, que està encarada a migdia. A planta baixa s'obre una gran porta adovellada, amb dues finestretes quadrades emmarcades amb carreus. Al primer pis s'obren tres finestres més grans, també emmarcades amb carreus. Al segon pis s'obren tres finestres, aquestes de més petites dimensions, també emmarcades amb carreus. A la paret de llevant, s'observen dos petits cossos annexes, d'un nivell, seguint el desnivell del terreny. Al primer pis s'obre un balcó emmarcat amb carreus i un altre al segon pis, de posterior execució. A la paret de ponent s'obre un petit cos, amb el carener transversal a la façana principal, amb una galeria porxada al primer pis, amb arcs rebaixats, que segurament s'edificà al s.XIX. El segon cos consisteix en un edifici rectangular addosat a la paret de ponent de l'edifici principal, amb unes arcades al primer pis i una galeria porxada amb arc de mig punt rebaixat i petites obertures circulars i semi-circulars a sota teulada. La porta principal d'accés a aquest segon cos es troba a la paret de ponent, a la que s'obre una finestra a cada nivell, les darreres emmarcades per maons. Un annex de dos nivells s'obre a la paret de migjorn. El tercer cos d'un sol nivell s'obre a la paret de ponent de l'edifici principal, el que segurament seria d'ús agrícola o ramader.

Al costat de migjorn s'aixeca un altre corral, de planta quadrada i un sol nivell. A l'Oest de la masia, s'identifiquen dues edificacions utilitzades com a paller. La principal consta de planta rectangular amb el carener transversal a la façana principal, on s'obren dos arcs de mig punt rebaixats i altres obertures, les que han modificat l'estructura original de l'edifici. Un segon paller s'obre al costat nord, de planta rectangular i dos nivells, amb el carener transversal a la façana, la que manté les obertures originals al primer nivell.

A pocs metres de la façana de ponent es troba una edificació de pedra molt primigènia que allotja un dipòsit d'aigua, el que està encastat al mur aprofitant el desnivell. Aquesta petita construcció té teulada a doble vessant a base de lloses, amb carreus ben esculpits a les cantonades i un arc central de mig punt amb totxanes a plec de llibre. Al centre d'aquest arc es troba una porteta de fusta que dóna accés al dipòsit de l'aigua, la que està situada sobre dues immenses lloses, a la base de les quals hi ha l'aixeta metàl·lica de la font. Aquesta porta està emmarcada per una sola llosa on l'obertura està tallada en arc rebaixat. A la part superior es pot llegir: Pere Font i una data entre una creu, molt erosionada, que podria llegir 1866.

El conjunt està delimitat per un mur de pedra seca que aproximadament fa un metre d'alçada per 60 cm d'amplada que baixa fins a l'església de Sant Esteve.

Història

Originalment la zona de Tubau es coneixia com Montner, una de les tres batllies que formava el priorat de Sant Jaume. No va ser fins al s. XVII que es va canviar al nom de Tubau, el que formava un nucli aïllat amb l'església pre-romània de St. Esteve al centre.

Montner, "montinigrus" o "Monte Nigro", surt esmentat com un dels límits de l'església de St. Jaume en l'acta de consagració de la mateixa, l'any 905. Sembla que el 1374, els homes de Frontanyà i especialment els de Montner no volien retre homenatge al baró de Pinós, manifestant així el seu desigs d'independència dins de la batllia i del priorat.

Abans del s. XVI, la casa pairal de Montner surt referenciada com a mas Rigolf, el que va passar a ser conegut, pel nom dels seus estadans, com a Mas Tubau. La primera documentació que es troba dels Tubau és al fogatge de l'any 1497, on apareix "En Tubau", mentre que a la relació de 1515 apareix un tal "Joan Tubau". Pel mateix motiu, l'església de Montner, adjacent al mateix mas, va començar a ser coneguda com Sant Esteve de Tubau. Al fogatge de 1553 apareix Ramon Tubau, qui era conegut com "l'Hereu Tubau", un dels més coneguts bandolers de la vegueria de Manresa i cap d'una quadrilla que operava amb Janot Riembau, de la Pobla de Lillet, i Joan Escuder, de Ripoll, qui duren a terme diversos robatoris a les cases del poble i altres incidents. Martínez Solsona parla del despoblament del lloc de Tubau al 1589 com a conseqüència del brot de pesta, el que féu que "moltes persones de les cases principals: Vilarrasa, Cosp, Tubau, Corrubí, Soler... foren sebollides, enterrades" (MARTINEZ SOLSONA 1967). De totes maneres, la continuïtat de la família Tubau al mas és evident abans i després de 1589, si bé la línia directa d'hereus del mas podria haver-se extingit, algun membre de la família va acabar heretant i ocupant la casa. Les nissagues que enllacen amb els hereus de Tubau són d'alt nivell econòmic, el que evidencia dels elevats dots que aportaven les núvies, pel que situa els Tubau com una de les famílies més benestants del lloc (SALVADÓ I VILA 2017). Segons l'inventari de béns atorgat l'any 1714 per Marianna Orriols, vidua de l'hereu Jaume Tubau i València, sabem que els Tubau eren propietaris del Cortal de Dalt i el Cortal de Baix, antic molí medieval o Molinot, (APSJF 1714) habitades per les famílies Puig i Rafart, així com una casa anomenada "el Ras de Tubau" (ACS 1790).

Durant el s. XIX, el mas Tubau era una de les 7 cases que formaven la petita parròquia de Sant Esteve de Tubau, junt al Cortal de Tubau, el Ras de Tubau (abandonada a inicis del s. XIX), el Molí de Dalt o de Tubau, el Molí de Baix o Molinot, Cal Roma i Cal Pó dels Jeps (més tard coneguda com Cal Jep).

A la segona meitat del s. XVIII, la família Tubau seguia sent una de les famílies més pròsperes de l'alta vall del riu Merlès, fet evidenciat en diversa documentació notarial, com la compra de l'heretat dels Oms (ACBR 1772). Més endavant, al s. XVIII, el propietari de Tubau va col.laborar activament en la construcció del santuari de la Mare de Déu dels Oms, el que va crear un censal de 400 lliures sobre la propietat on s'edificà el santuari, el que es va vendre l'any 1717 a la comunitat de clergues de Santa Eulàlia de Berga.

El mas Tubau era habitat per un gran nombre de gent; al 1804 hi vivia la nombrosa família Tubau (12 adults i 3 fills), un mosso, una criada, una porquera, un vaquer, un rabadà i un baciver, mentre que al 1857 hi havia 20 persones empadronades (5 membres de la família Font-Tubau, dos servents i tres serventes, tres pastors,

un teixidor, una família de 4 mebres que consta com a “pobre” i un home solter i un nen acollits també per caritat. Poc abans de la Guerra Civil (1936-1939) els amos de Tubau van acabar marxant a Ripoll i en pocs anys, el veïnat de Tubau va quedar gairebé abandonat, tot i que fins al 1925 el rector de Sant Jaume encara celebrava missa a l'església de Sant Esteve alternant amb la veïna església de Sant Llorenç de Corrubí (VINYETA 1978: 77). Als anys 1970s, al mas Tubau només hi quedaven dos pastors i a l'església de Tubau només es celebrava missa per la benedicció dels termes del Primer de Maig i en alguna altra comptada ocasió.

Bibliografia

ACU (905) pergamí original de l'Acta de consagració de l'església de Sant Jaume de Frontanyà, 199 x 456 mm., cons. d'esglésies nº 11.

Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Real Patrimonio, Maestre Racional, Volumes, Sèrie general, 2958, *Libro del fogaje general de Cataluña realizado por mandato de las cortes de Monzón de 1552 correspondiente a los territorios de las colectas de Barcelona, Vilafranca del Penedès, Igualada, Vic, Berga y Bagà y Manresa*, 1553, pàg. 334.

MARTINEZ SOLSONA, F. (1967) Sant Jaume de Frontenyà: mil anys d'història i geografia. Montblanc. Granollers.

LOZANO, E. (2017) El Molí de Tubau a través de la documentació. Estudi històric: Sant Jaume de Frontanyà, segles XVIII-XX. Sense publicar.

SALVADÓ I ROMECH, R.; VILA I LLIVINA, D. (2017) “El dot material femení en els capítols matrimonials de Sant jaume de Frontanyà. Segles XVI-XVIII” a l'Erol, núm. 131. Àmbit de Recerques del Berguedà, Berga.

APSJF (1714) Manual de Joan Campalans, p. 47v.

APSJF (1714) Testaments s. XVIII, núm. 12-a.

ACS (1970), Cabreu del terme i parròquia de Frontanyà, núm. 588.

APSJF, Compliment pasqual 1789-1900, núm. 4-d.

ACBR (1772) Fons del Registre de la Propietat de Berga, Llibre d'hipoteques.

VINYETA, R. (1978) Sant Jaume de Frontanyà i l'alta vall del riu Merlès. Celblau. Torelló.

Enllaços d'interès:

[Inventari de Patrimoni Arquitectonic de la Generalitat de Catalunya](#)

